

Een gesprek met Arjen Neve

'Ik houd wel van kleine dingen'

Ton Thissen

In februari 2006 is Arjen Neve (74) 25 jaar verbonden aan Het Groentje/BIJEN met zijn rubriek 'Bijenplant in beeld'. In jaargang 83, nr. 2 febr. 1981 vind je op pagina 34 van Maandschrift van de Bijenteelt zoals 't Groentje officieel heette. Zijn eerste 'slachtoffer': de Hazelaar. Zijn tekenpen blijkt nog niet zo fijn geslepen, maar zijn aandacht voor het detail is al wel aanwezig. Ook heeft hij nog niet zoveel woorden nodig: tekening en tekst beslaan één pagina. Een 8-tal cursief gedrukte regels ter inleiding bevat wel meteen het Credo, waaraan hij al die jaren is trouw gebleven. Het zal een rubriek worden, schrijft hij 'waarin niet alleen planten worden besproken en getekend die een voedseloverschot voor de bijen opleveren. Alle planten die door de bijen worden bezocht – voor de nectar, voor het stuifmeel of voor beide – kunnen aan de orde komen'.

Nou, dat hebben we geweten. Tot op de dag van vandaag is hij stipt op tijd en welbespraakt en wat zijn tekeningen betreft steeds fijnbesnaarder van de partij geweest. Afwisselend met Hennie Oude Essink zal hij ons het komend jaar nog van zijn 'Bijenplant in beeld' voorzien. Dan is het – mede gelet op allerlei nieuwe ontwikkelingen – ook wel welletjes geweest.

Vóór hij zijn bijdragen aan Het Groentje/BIJEN leverde, schreef hij al voor het Tweemaandelijks Tijdschrift van de Imkersvereniging Leiden e.o. met de toepasselijke en originele naam: De Stertselaar. Dat doet hij tot op de dag van vandaag. Zijn rubriek heet hier: 'Drachtplanten bijen en honing' en is ook hier voorzien van een minutieuze tekening. Ik maak hem erop attent dat hij voor De Stertselaar m.i. anders schrijft dan voor BIJEN. Hij weet onmiddellijk wat ik bedoel. 'Mijn bijdragen aan De Stertselaar zijn wat losser van toon, amicaler, in ieder geval minder afstandelijk dan mijn rubriek in BIJEN. Het heeft ongetwijfeld te maken met het feit dat ik de lezers van De Stertselaar persoonlijk ken. Met de 7.000 abonnees van BIJEN is daar eenvoudigweg geen beginnen aan. Dat gemis mag natuurlijk niet ten koste gaan van de inhoud. Ik ben daar heel alert op.

Trouwens – anders dan je misschien zou verwachten – de tekst speelt mij meer parten dan de tekening. Zo'n

Arjen Neve aan het werk. Foto's: Ko Zoet

tekening kan dan wel avonden in beslag nemen, maar baart me minder zorg dan de tekst. Technisch tekenen ligt me wel en er valt weinig aan te interpreteren door de kijker. Ik heb niets met Rembrandt van doen.

Er staat gewoon wat er staat. Dat is met een tekst niet altijd het geval. Je tracht als schrijver je boodschap zo eenduidig mogelijk te formuleren, maar de lezer kan er altijd wel iets anders onder verstaan. En daarbij: de ene lezer is de andere niet'.

Het heeft allemaal ook wel wat met zijn voormalig beroep te maken: weg- en waterbouwkundig medewerker bij de gemeente Leiden. Tekeningen hebben daar aan informatie over het algemeen meer te bieden dan woorden.

Ternaard

Hoewel zijn vader geen imker was, had het gezin Neve wel iets met de natuur. Dat kan ook haast niet anders als je geboren en getogen bent in Ternaard, een dorp ten noorden van Dokkum aan de Waddenzee. Arjen

Neve: 'Ik mag er nog steeds graag komen. Alsook op de Waddeneilanden, met name op Terschelling bij Ko Zoet en bij Eef en Wiebe de Haan in hun bijenmuseum De Bijenworf. In Leiden heb ik op het terrein van de gemeentewerf jarenlang een bijenstal gehad. Een jaar of tien geleden moest ik die noodgedwongen opgeven. Ik heb het als een amputatie ervaren. Het hebben van een bijenstand midden in de stad is een onvoorstelbare weelde. De stad vormt voor de bijen een ongelooflijk goede bijenweide. Je moet dan de term weide natuurlijk niet al te letterlijk nemen. Maar een stadsdracht is niet te versmaden. Je hebt geen idee van de diversiteit aan planten die een stadswijk te bieden heeft aan nectarverzamelende insecten'.

Wat wel wat niet

Geheel in overeenstemming met zijn Credo moet Arjen Neve niet zoveel hebben van het maken van onderscheid tussen nectar- en stuifmeelleverende bloemen als het om de opbrengst gaat. Het overzicht dat Speelziek in bijlage 1 van zijn 'Werkboek Bijen Houden' van planten en bloemen geeft met vermelding van hun productiecapaciteit is hem in zekere zin een doorn in het oog. Arjen Neve: 'Je spreekt zo een waardeoordeel over een plant uit, terwijl elke plant – groot of klein; mooi of minder mooi in onze ogen – niets anders dan zijn uiterste best doet zichzelf en zijn soort in stand te houden. Juist ook het kleinste, onbeduidendste bloempje interesseert me, omdat het de belangstelling

van de bij heeft en omdat ik weten wil waarom dat zo is. Dat zet ik uiteen in mijn tekeningen en teksten'. In dit verband is hij ook niet zo weg van een term als productievolk. Het heeft met opbrengst te maken en onder dat vaandel tekent en schrijft hij niet. Het gaat hem eerder om de wonderen die nog lang de wereld niet uit zijn en die zich niet zelden in de kleinste hoekjes voordoen. Op ongeveer dezelfde wijze praat hij over tuinentra, tuinders en cultivars: 'Ik heb er niets op tegen dat een tuinder een bloem in een andere kleur kweekt. Voor de bij verandert er hoegenaamd niets en tuinder en tuinliefhebber winnen erbij. Dat is anders als het gaat over het kweken van zgn. dubbele bloemen. De vakman spreekt in dit verband van 'gevuilde bloemigheid': de meeldraden zijn in bloemblaadjes veranderd. Tuinder en klant winnen erbij; de bij is echter niet meer geïnteresseerd en ik dus ook niet'.

Foto of tekening

Hoewel Arjen Neve heel vaak met zijn fototoestel in de weer is, geeft hij de voorkeur aan de tekening als het informatie over een drachtplant betreft. 'Voor de lezer van het blad BIJEN of De Stertselaar is een foto van een plant/bloem wel aantrekkelijk maar oppervlakkig. Een foto kan niet of nauwelijks laten zien hoe de bloembouw eruit ziet of waar zich het nectarium bevindt. Er zijn bloemen die op dezelfde plaats in een eerder stadium (het mannelijk stadium) meeldraden

Door de knieën voor de natuur.

ontwikkelen en in een later stadium (het vrouwelijk stadium) een stempel. Dat kun je niet laten zien d.m.v. een foto. Zoiets moet je tekenen. Zoals je ook een stuifmeelkorrel duizendmaal vergroot kunt weergeven na hem onder de lichtmicroscopie bekeken te hebben. Ik kan me dan ook voorstellen dat men mijn bijdragen aan BIJEN aan de vakmatige kant vindt. Maar vakmatig is m.i. eigenlijk niet de juiste term. Ik heb niet de bedoeling een vak uit te oefenen of voor vakmensen – beroepsimkers of -tuinders – te schrijven. Ik doe het omdat het een en ander me interesseert en omdat ik wil weten hoe het in elkaar steekt. Ik denk dat deze twee redenen ook ten grondslag liggen aan de interesse van de huidige imkerij die een hobbyimkerij genoemd moet worden. Hobbyimkers gaat het niet zozeer om het gewin; zij hebben een grote belangstelling voor een stukje pure natuur en willen daar zoveel mogelijk van aan de weet komen'.

12

Boek

Al eerder verscheen in samenwerking met drie andere auteurs een boek van zijn hand: 'Pollenanalyse'. Een boek met al zijn bijdragen 'Bijenplant in beeld' zou een prachtige bekroning vormen voor zijn decennialange arbeidzaamheid op dit gebied. Er werd over gesproken met de uitgeverij van de KNNV (Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging), die onlangs nog het prachtige boek Wespen en Mieren het daglicht liet zien. Er is nog overleg gaande met het Bijenhuis. Maar het blijkt een lastige zaak. Het zou dan een boek gaan betreffen van tenminste 500 pagina's waarin de 250 beschreven en getekende planten aan bod komen. Zo'n boek zou al gauw €70,- moeten gaan kosten, ook omdat er het nodige scanwerk aan te pas komt. Bovendien is het aantal imkers te klein om voor een voldoende afname te zorgen. Er is natuurlijk ook gesproken over compromissen. Arjen Neve: 'Men stelde voor dan

bijen

'T GROENTJE 1989

Arjen Neve

Hazelaar

Een van de eerste bloeiers in het nieuwe seizoen opent de rij van bijenplanten in deze nieuwe rubriek. Een rubriek waarin niet alleen planten worden besproken en getekend, die een voedseloverschot voor de bijen opleveren. Alle planten, die door de bijen worden bezocht – voor de nectar, voor het stuifmeel of voor beide – kunnen aan de orde komen.

Wanneer de bijen bij goed weer begin februari hun reinigingsvlucht hebben gehouden staat de hazelaar volop in bloei. Aan de kale takken hangen de heldergele katjes, die bij de geringste beweging het stuifmeel aan de wind toevertrouwen. Die wind zorgt er namelijk voor dat het stuifmeel bij de vrouwelijke bloemen komt.

De hazelaar is een éénhuizige plant: de mannelijke bloemen en de vrouwelijke bloemen zitten afzonderlijk aan de takken van dezelfde plant. In tegenstelling tot de katjes met de mannelijke bloemen zijn de vrouwelijke bloemen erg onopvallend. Ze vertonen veel gelijkenis met een bladknop, waaruit aan het einde helderrode stijlen steken. De mannelijke bloemen zijn

rond een stengel gegroepeerd en vormen zo een katje. Zo'n enkel mannelijk bloempje bestaat uit een komvormig blaadje met daaronder hangend de meeldraden, goed beschermd tegen de weersomstandigheden, die in deze tijd van het jaar nog bar en boos kunnen zijn. Bij het grijpen van de helmknoppen valt het stuifmeel op het daaronder geplaatste bloempje en kan het alsnog met de wind worden meegevoerd. De stand van de meeldraden brengt met zich mee dat het verzamelen van stuifmeel niet gemakkelijk is. De bijen bewegen zich snel over de katjes en zullen zodoende een klein deel van de stuifmeelkorrels kunnen opvangen in het haarkleed. De stuifmeelproductie is, zoals bij alle windbloeiers, overvloedig. Ieder katje produceert ongeveer 4 miljoen stuifmeelkorrels. Nectar levert het bezoek aan de hazelaar de bijen niet op, want de katjes bezitten geen nectariën. De stuifmeelklompjes hebben een groenachtiggele kleur. De voedselwaarde van het stuifmeel is gering, maar toch is de hazelaar van grote waarde voor de bijenvolken, omdat hij zo vroeg in het jaar stuifmeel beschikbaar stelt.

Arjen Neve, Leiden

maar een selectie toe te passen b.v. in hoofddrachtplanten en nevendrachtplanten, maar daar ben ik natuurlijk op tegen: elke nectar- en/of stuifmeelproducerende plant is en blijft mij even lief. En ook een voorstel de tekeningen te verkleinen lijkt me niks: allerlei details vallen dan weg of de tekeningen moeten worden aangepast. Een troost is dat mijn werk voorlopig 'vereeuwigd' is in 'Het Groentje' en in BIJEN van 1981 t/m 2006'.

Geraniums

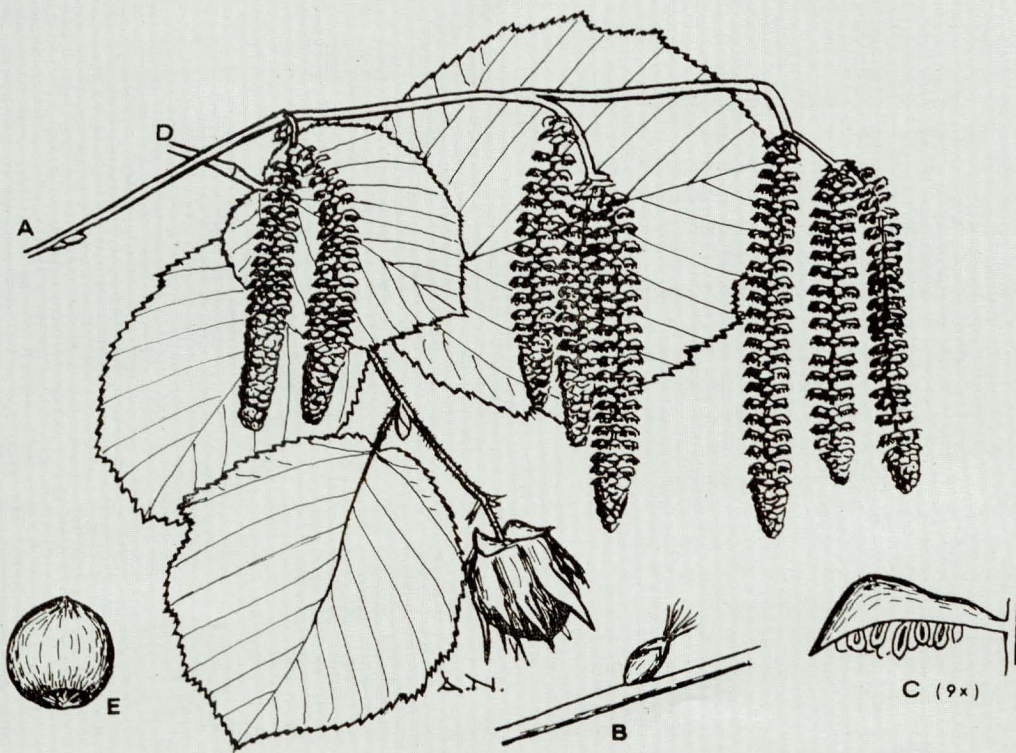
Er is voorlopig nog geen zicht op een uitzicht vanachter de geraniums. Er staan nog zo'n 5 tot 6 bijdragen voor BIJEN op de rol voor 2006; hij blijft samen met een maatje De Stertselaar redigeren en voorzien van zijn bijdragen. Hij blijft gebruik maken van zijn tot privileges uitgegroeide goede contacten met Naturalis en het Leids Herbarium waar hij zozegd kind aan huis is. Als medewerker van de sectie Hymenoptera van de Nederlandse Entomologische Vereniging houdt

hij zich bezig met wilde bijen. Het gaat daarbij om het publiceren over planten waarop de oligolectische soorten (soorten die zich beperken tot één of enkele voedselplanten. Th.) vliegen alsook om het determineren van het stuifmeel dat zij hebben verzameld. Arjen Neve: 'Ik houd wel van kleine dingen. Zo heb ik van alle door mij beschreven en getekende planten en vele andere het stuifmeel verzameld en opgeslagen in preparaten. Ik heb er dozen vol van. Het is priegelwerk maar ik mag het graag doen. Het betreft hier stuifmeelkorrels bij voorkeur uit de gesloten helmknop. Na droging gaat die open en wordt het stuifmeel door mij opgeslagen en bewaard voor microscopisch onderzoek. Ik heb daar veel plezier aan'.

'Arjen, de redactie van BIJEN is je dankbaar voor je stipte en verzorgde bijdragen gedurende de afgelopen 25 jaar. We zijn er trots op je zo lang tot onze vaste medewerkers te hebben mogen rekenen. Het ga je goed!'

13

bijenplant in beeld

Hazelaar (*Corylus avellana*): A tak met mannelijke bloemen aan katjes, B tak met vrouwelijke bloem, C mannelijke bloem, D tak met noot, E noot.